

บทส่งท้าย

บรรษัทข้ามชาติสามารถช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาได้หรือไม่ ?

คำถามอันนี้ ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นคำถามที่อยู่ในใจของคนไทยที่สนใจปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยทุกคน ซึ่งผู้วิจัยก็เป็นคนหนึ่งในนั้นด้วย ก่อนที่ผู้วิจัยจะตอบคำถามอันนี้ ผู้วิจัยคิดว่ามีประเด็นปัญหาอยู่ 2 ประเด็นที่พวกเราน่าจะพิจารณาก่อนที่จะไปตอบปัญหาที่ว่าบรรษัทข้ามชาติสามารถช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยได้หรือไม่ ประเด็นปัญหานี้ที่หนึ่ง เป็นประเด็นปัญหาทางจิตวิทยา ส่วนประเด็นปัญหานี้ที่สองเป็นประเด็นปัญหาทางเลือก

ประเด็นปัญหาทางจิตวิทยา คือ ปัญหา "ชาตินิยม" หรือปัญหา "ศักดิ์ศรี" ของคนไทยทองถิ่น การที่บรรษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา อาจถูกคนทองถิ่นมองได้ว่าเป็นการแสวงหา "ผลประโยชน์" (ซึ่งมีด้านหนึ่งที่เป็นเช่นนั้นจริง) หรือมา "ขูดรีด" แรงงานและทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ในประเทศนั้น ถ้าหากทัศนะเช่นนี้มีตรรกะทางความคิดที่เห็นว่า คนต่างชาติที่ "มีเงิน" มาขูดรีดคนไทย เอาเปรียบคนไทย ถ้าหากสามารถขโมยคนต่างชาติที่ "มีเงิน" ออกไปจากประเทศไทยแล้ว เมืองไทยหรือคนไทยก็จะดีขึ้น มีเงินขึ้น ผู้เขียนก็คิดว่าทัศนะเช่นนี้เป็นทัศนะที่ผิดพลาด เพราะถ้าหากเราใช้ตรรกะวิธีคิดแบบนี้ไปมอง "คนรวย" แทน "คนต่างชาติที่มีเงิน" แล้ว เราจะได้อะไรมา ถ้าหากขโมยคนรวยออกไปจากประเทศไทยทั้งหมด คนไทยส่วนใหญ่ที่เหลือที่เป็น "คนจน" ก็จะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เพื่อนบ้านของเราอย่างเขมรแดงในอดีต หรือเวียตนามในปัจจุบันก็คิดเช่นนั้นจริง ๆ ถึงได้มีการปฏิวัติเกิดขึ้น แต่ความเป็นจริงก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าภายหลังการปฏิวัติในประเทศเหล่านี้ มิได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (โดยเปรียบเทียบ) เท่าใดนัก ถึงแม้จะไม่มี "คนต่างชาติ" เข้ามารอบงำแล้วก็ตาม ข้อผิดพลาดในวิธีคิดแบบ "ชาตินิยม" อยู่ที่วิธีคิดเช่นนี้เห็นว่า ความมั่งคั่งเป็น "Zero-sum" กล่าวคือ เมื่อเกิดความมั่งคั่งของคน ๆ หนึ่ง จะต่อมั่งคั่งคนอื่น ๆ (คนหนึ่งหรือหลายคน) ที่สูญเสียความมั่งคั่งไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความมั่งคั่งเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ความมั่งคั่งไม่ใช่แต่เกิดมาจากการเอารัดเอาเปรียบเท่านั้น ความมั่งคั่งยังสามารถเกิดขึ้นมาได้ด้วยวิธีอื่นด้วย เช่น การค้นพบตลาด

ใหม่ ๆ การค้นพบขอบเขต (frontier) สาขาอุตสาหกรรมชนิดใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือการผลิต เหล่านี้เป็นต้น การที่ใครคนหนึ่งจะประสบความสำเร็จทางธุรกิจที่ไม่ได้มาจากการเอาเปรียบ แต่มาจากจิตใจของผู้ประกอบการ การท้าทาย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์, ความวิริยะอุตสาหะ เหล่านี้ย่อมสามารถช่วยเกื้อกูลผู้อื่น (ให้ทีมงานทำ มีสวัสดิการที่ดี) และทำให้สังคมโดยรวมเจริญรุ่งเรืองขึ้นมากได้ ความสำเร็จทางธุรกิจ จึงสามารถไปในทิศทางของ "การรวมอยู่ร่วมเจริญ" (co-existence co-prosperity) ฉะนั้น ในสังคมที่มีความคิด เช่นนี้เป็นกระแสหลัก บริษัทวิสาหกิจจะสามารถเจริญเติบโตและพัฒนา เศรษฐกิจได้ แต่ถ้าวางสังคมที่ความสำเร็จเป็นบ่อเกิดของความอิจฉาแล้ว บริษัทวิสาหกิจก็ยากที่จะเติบโตอย่างเสรีและแข็งแกร่งได้

สำหรับปัญหาบรรษัทข้ามชาติจะสามารถช่วยการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยได้หรือไม่ ถ้าหากผู้อ่านที่ได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้ของผู้วิจัยอย่างระมัดระวังตั้งแต่ต้นจนถึงบัดนี้ ก็คงพอจะทราบคำตอบของผู้วิจัยอย่างเป็นเลา ๆ ได้ว่า ผู้วิจัยเห็นว่าบรรษัทข้ามชาติสามารถช่วยการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างมีเงื่อนไขว่าเราลดอุปสรรคข้อกีดกัน มีอำนาจต่อรองพอ เตรียมทางนโยบายและมาตรการอย่างเพียงพอ มีการวางแผนระยะยาวดีพอ และที่สำคัญที่ผู้วิจัยอยากจะเน้นมากที่สุดคือเราต้อง มีวิถีคิดต่อการสร้างความมั่งคั่งที่เปิดกว้างพอด้วย มิใช่วิถีคิดแบบ "ชาตินิยม" ที่จอแจจนเกินตัว

ประเด็นปัญหาอันที่สอง เป็นปัญหาทางเลือก คือการตั้งประเด็นในมุมกลับ (reverse thinking) ว่าถ้าหากไม่มีการลงทุนโดยตรงจากบรรษัทข้ามชาติ ประเทศไทยหรือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะสามารถปรับปรุง พังพอนการผลิตของประเทศตนให้ดีขึ้น และสามารถรุ่งเรืองทาง เศรษฐกิจภายใต้ระบบโลกนี้โดยผ่านการค้าระหว่างประเทศได้หรือไม่ หรือถ้าหากจะปิดประเทศ ปฏิเสธค่านิยมทาง เศรษฐกิจสมัยใหม่ ประเทศไทยจะทนทานต่อแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้นานเท่าใด การเลือก "การปิดประเทศ" เป็นแนวทางที่ไม่ได้อยู่ในความเป็นจริง และขัดแย้งกับระบอบวัฒนธรรมของไทยที่เป็นระบบเปิดกว้าง และการจะค้าขายกับต่างประเทศโดยไม่มีการปรับปรุง พังพอนการผลิต ก็จะนำมาซึ่งความเสียหายเปรียบในเงื่อนไขทางการค้า คราวใดที่การค้าขายระหว่างประเทศนี้ยังถูกกำหนดด้วยต้นทุนการผลิตเปรียบเทียบอยู่

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ทนทางในการพัฒนา เศรษฐกิจของ
 ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับปัญหาการลงทุนโดยตรงจากบรรษัทข้ามชาติแล้ว แก้ไขหา
 น้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น จึงจะพ้นฝ่าอุปสรรคการพัฒนา เศรษฐกิจออกไปได้ และจริง ๆ
 แล้วก็ดูเหมือนว่า การใช้ประโยชน์ของการลงทุนโดยตรงจากบรรษัทข้ามชาตินี้ จะเป็น
 เครื่องมือที่สำคัญที่สุดในขั้นตอนของระบบโลกปัจจุบันนี้ที่จะทำให้ประเทศกำลังพัฒนา สามารถ
 "ไล่ตาม" (catch up) ประเทศพัฒนาแล้วให้ไกลยิ่งขึ้นได้ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ดีกว่า
การกู้ยืมจากต่างประเทศมาพัฒนา เศรษฐกิจ

